

Hästavel och uppfödning med kvalitet

Inventering av befintliga avelsutbildningar i Sverige

Fas 1

Rapport framtagen för Hästnäringens nationella stiftelse, HNS av Hästcentrum Skara, SLU i Skara augusti 2008.

Finansiering av projektet har skett via Jordbruksverkets satsning på Livskraftigt hästföretagande.

Kontakt: Vanja Linde Sandgren
vanja.sandgren@adm.slu.se 0511-67155

Hästavel och uppfödning med kvalitet.....	3
Hästnäringens avelskommitté	3
Utbildning.....	3
Avelsutbildningar i Sverige.....	4
Aktörer	4
Organisationer	6
Frågor	6
Svenska Hästavelsförbundet, SH	7
Avelsföreningen Svenska Varmblodiga Hästen, ASVH.....	7
Avelsföreningen Svenska Varmblodiga Travhästen, ASVT.....	8
Svenska Travsportens Centralförbund, STC.....	9
Svensk Galopp, SG	10
Svenska Islandshästförbundet, SIF	11
Svenska Ridsportförbundet, SvRf	13
Sveriges Lantbruksuniversitet, SLU	14
Kvalificerad Yrkesutbildning, KY	15
Företagande med häst (80 p)	16
Kvalificerad hästskötare för avel och träning, inriktning trav (80 p).....	16
KY-utbildning med inriktning mot hästhållning – instruktörskunskap (80 p).....	17
Unghästutbildare	17
Naturbruksgymnasier	18
Länsstyrelser.....	19
Hushållningssällskap.....	20
Övriga arrangörer	21
Riksanläggningarna.....	21
Regionala och lokala aktörer.....	21
Svenska hingsthållare	22
Hingsthållarföreningen, HHF	22
Litteratur.....	22
LIBRIS	22
LUKAS.....	23
Diskussion	23
Förslag.....	24

Hästavel och uppfödning med kvalitet

Hästnäringens avelskommitté

Hösten 2007 bildades Hästnäringens Avelskommitté genom beslut i styrelsen för Nationella Stiftelsen för Hästnäringens Främjande. Kommittén består av representanter för avelsorganisationerna ASVH, SG, SH, SIF, STC samt LRF.

Målsättningen är att kommittén ska fungera som ett nätverk för avels- och uppfödarfrågor inom svensk hästnäring. En gemensam syn och hantering av vissa övergripande avels- och uppfödarfrågor kan öka frågornas betydelse i allmänhet, men kan också stärka näringens agerande och gehör från myndigheter, riksdag och regering.

Kommittén ska bevaka och behandla för hästnäringen aktuella och gemensamma avels- och uppfödarfrågor. Ett annat viktigt område är att skapa engagemang och opinion kring avels-/uppfödarfrågor inom de egna organisationerna men även hästnäringen i stort samt när så bedöms lämpligt också driva dessa frågor gentemot myndigheter, media och dylikt.

Utbildning

Ett gemensamt samverkansområde handlar om utbildning. Samtliga avelsorganisationer anser att det finns ett generellt behov av att höja nivån beträffande grundläggande avelskunskap bland landets uppfödare. Samtliga avelsorganisationer anser också att detta är ett gemensamt uppdrag då den grundläggande avelskunskapen är densamma oavsett hästras. Det finns också stora samordnings- och resursvinster att göra på att utarbeta gemensamma strategier och utbildningar för att nå detta mål.

Med stöd av SJV har Hästnäringens Avelskommitté initierat projektet ”Hästavel och uppfödning med kvalitet”. Målet är att förbättra den avelsrelaterade kompetensen bland landets uppfödare och öka intresset för att delta i avelsutbildningar i hela Sverige. På sikt ser man en starkare och långsiktigt bärkraftig hästavelskultur i hela Sverige.

Syftet med ”Hästavel med kvalitet” är att:

- inventera och strukturera befintliga avelsutbildningar i Sverige;
- tillgängliggöra information om befintliga avelsutbildningar för samtliga avelsorganisationer och för enskilda uppfödare;
- jämföra och värdera den befintliga utbildningsstrukturen med det utbildningsbehov som finns och lämna förslag till förändringar och kompletteringar;
- föreslå en genomförandeplan för att under 2009 etablera och starta det utbildningsprogram som strukturerats och skapats i projektet.

Målgruppen är enskilda uppfödare i landet samt avelsorganisationerna.

Projektet är uppdelat i två faser:

FAS 1

- Inventera befintliga avelsutbildningar i Sverige.
- Skapa en avelsutbildningsstruktur utifrån genomförd inventering.

- Tillgängliggöra informationen om befintliga avelsutbildningar/strukturen för samtliga avelsorganisationer och uppfödare.
- Utvärdera och analysera resultatet av inventeringen och planera och besluta om genomförandet av FAS 2.

FAS 2

- Utifrån inventeringen i FAS 1 djupare analysera behovet av förändringar i utbildningsstrukturen och om så är fallet föreslå förändringar i strukturen. Finns det för mycket av vissa utbildningar, saknas det utbildningar, kan vissa utbildningar samordnas etc. ?
- Lämna förslag på mål, innehåll, pedagogiskt upplägg och övriga förutsättningar för de utbildningar som saknas och sedan skapa dessa.
- Analysera förutsättningarna att finna incitament till stöd för enskildas kompetensutveckling genom avelsutbildningsstrukturen.
- Lämna förslag på ett genomförandeprogram.
- Förankra förslagen med samtliga avelsorganisationer.

Avelsutbildningar i Sverige

Hästcentrum Skara har fått i uppdrag att inventera avelsutbildningarna i Sverige. Inventeringen baseras på tillgänglig information från utbildningsanordnares hemsidor samt intervjuer med företrädare för avelsorganisationer samt utbildningsanordnare. En sammanställning över befintliga kurser/utbildningar ses i bilaga 1.

Aktörer

I Sverige finns det ett antal intresseorganisationer och utbildningsanordnare som helt eller delvis är engagerade i området hästavel. En avelsorganisation är en organisation som utför avelsvärdering. Svensk Galopp - SG, Avelsföreningen för Svenska Varmblodiga Hästen - ASVH, Svenska Islandshästförbundet - SIF, Svenska Hästavelsförbundet - SH och Svenska Travsportens Centralförbund – STC, har av Jordbruksverket godkänts att vara huvudman för hästkontroll och avelsvärdering av hingstar.

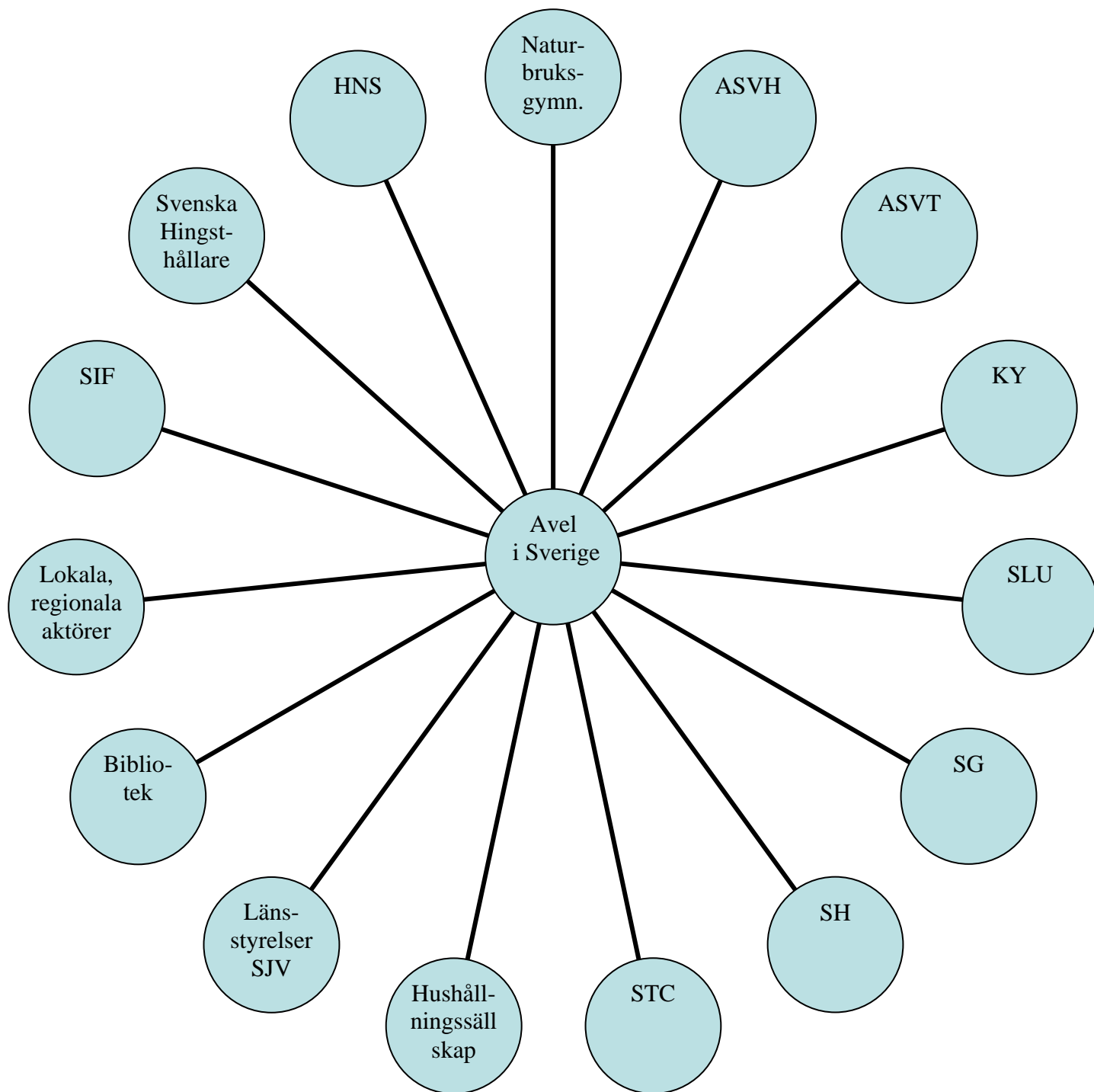
En register- och stambokförande förening är en organisation som för stambok över en eller flera hästraser eller för register över hästar.

Utbildningar och kurser, helt eller delvis inriktade på avel genomförs av såväl avelsorganisationerna, stamboks och registerförande föreningar som det offentliga skolväsendet.

Bilden över vilka som bedriver utbildningar, kurser eller förfogar över kursmaterial inom avel är mångfacetterad, från lokal och regional nivå till olika organisationer. Här finns den enskilda ridklubben, travskolan, lokala och regionala aktörer, avelsföreningar, länsstyrelser m.fl. och till högre utbildningar på gymnasial och eftergymnasial nivå.

Internationella jämförelser ingår inte i inventeringsfasen. Däremot bör det noteras att i de fall vi känner till att det finns bra avelsutbildningar på andra håll i världen så ska dessa beaktas i fas 2.

Det mångfacetterade "Avelssverige" med utbildning, i vissa fall kurser och utbildningsmaterial

Organisationer

För att få en bild över hur utbildningssituationen ser ut och vilket utbildningsmaterial som finns tillgängligt har ett antal frågor ställts till företrädare inom hästnäringen som har någon koppling till avel gällande utbildning, kursverksamhet eller rådgivning.

Deltagande organisationer och utbildningsanordnare är: Svenska Hästavelserförbundet, Avelsföreningen Svenska Varmblodiga Hästen, Avelsföreningen Svenska Varmblodiga Travhästen, Svenska Travsportens Centralförbund, Svensk Galopp, Svenska Islandshästförbundet, Svenska Ridsportförbundet, Sveriges Lantbruksuniversitet, Kvalificerad Yrkesutbildning, Naturbruksgymnasier, Länsstyrelser, Hushållningssällskap.

Övriga anordnare är Riksanläggningarna, regionala och lokala aktörer som HästHalland och Hästcentrum Skara. Svenska Hingsthållare och Hingsthållarföreningen är andra aktörer.

Litteratur finner man via LIBRIS, de svenska forskningsbibliotekens gemensamma katalog och LUKAS, SLU-bibliotekens lokala katalog.

Frågor

Finns det någon kurs eller utbildning inom din organisation idag som handlar om avel och uppfödning av hästar?

Vilket utbildningsmaterial finns det inom din organisation idag som handlar om avel och uppfödning av hästar?

Vilken är målgruppen för era olika material?

Vilka ämnesområden behandlas?

I vilket format finns materialet (bok, häfte, powerpoint, Web etc)?

Hur är materialet tillgängligt? (Kan ni skicka ett ex?)

Vilket material önskar ni fanns?

Svaren har sedan systematiserats under följande rubriker: utbildningar, kurser, material, förslag.

Svenska Hästavelsförbundet, SH

SH, Svenska Hästavelsförbundet har över 30 medlemsorganisationer som representerar lika många raser. Jordbruksverket har givit SH uppdraget att vara avelsorganisation för samtliga raser där ingen annan organisation utsetts och att vara stambok och registerförande förening där ingen annan förening utsetts för detta. SH ska företräda medlemmarnas gemensamma intressen och främja kvaliteten och utvecklingen av den svenska hästaveln. Dan-Axel Danielsson är generalsekreterare.

Utbildningar

SH har en webbutbildning om juridik och genetik med domare och beslutsfattare som målgrupp. SH håller också på att utarbeta en webbaserad exteriörkurs.

Kurser

SH arrangerar inga kurser för den målgrupp som avses. Medlemsföreningarna arrangerar med ojämna mellanrum kurser och föredrag om avel, hingsthållning mm. Dessa genomförs med inhyrda föreläsare med eget material.

SH har tidigare utbildat ID-kontrollanter och chipmärkare, men den verksamheten har varit sparsam på senare år.

Material

SH har ett powerpointmaterial med rasföreningarnas styrelser som målgrupp. De ska med materialet och med ledning av en coach diskutera sig fram till ett avelsprogram för rasen.

Förslag

SH:s webbutbildningar skulle kunna omarbetas för att passa en annan målgrupp. SH:s PowerPoint material skulle kunna omarbetas till att vara ett material där uppfödaren under ledning resonerar sig fram till ett avelsprogram för sin egen uppfödning.

Källa

www.svehast.se/sh

Dan-Axel Danielsson, SH, tel.0511-272 30, dan-axel@svehast.se

Avelsföreningen Svenska Varmblodiga Hästen, ASVH

ASVH, Avelsföreningen för svenska varmblodiga hästen, är en förening vars verksamhet syftar till att gagna och utveckla avel och uppfödning av svenska varmblodshästar. Avelsmålet är en ädel, korrekt och hållbar varmblodshäst, som genom sitt prestationsinriktade temperament, sin ridbarhet, goda rörelser och/eller hoppförmåga är internationellt konkurrenskraftig. Avelsledare är Emma Thorén-Hellsten och ansvarig för utbildningsfrågor är Elisabeth Olsson.

Utbildningar

ASVH hänvisar till SLU: s utbildningar och fristående kurser:

- Breeding, development and training of the young horse, 5hp
- Hästanläggningar 7,5 hp (Alnarp), Hästens beteendebiologi 10 hp(Skara)
- Hästens rörelseapparat-struktur och funktion 7,5 hp (Uppsala)
- Hästens utfodring 7,5 hp (Uppsala)
- Hästhållning i lantbruket - utfodring, avel, inhysning och produktion, 7.5hp (Alnarp)

- Häststallets biologi och teknik, 7.5hp (Alnarp)
- The Biology and Use of the Horse, 15hp (Uppsala)
- Distanskurser med olika årliga teman på Hippologen

Kurser

ASVH hänvisar till SLU: s fortbildningskurs på Hippologenheten: "Från hingstval till avväjning".

ASVH:s domarkurser genomförs kontinuerligt på alla nivåer. ASVH:s styrelse har gett Jan Ove Olsson uppdraget att planera fler hösten 2008. Genomförda kurser och examinationer ger olika domarbehörigheter. (Källa: Christina Ohlsson, STC).

Material

Det finns inget utbildningsmaterial hos någon regional förening inom ASVH.

Avelsplan

<http://www.asvh.se/avel/avelspan.htm>

Förslag

Källa

www.asvh.se

Elisabeth Olsson, ASVH, 0768-401100, elisabeth@asvh.org

Avelsföreningen Svenska Varmblodiga Travhästen, ASVT

ASVT, Avelsföreningen Svenska Varmblodiga Travhästen, arbetar främst för att förbättra villkoren för och ta tillvara de svenska travhästuppfödarnas intressen. Man vill skapa medlemsnytta och sprida intresse för travavel genom bland annat böcker och material. Man ger avelsråd i form av blodslinjeanpassning. Generalsekretarare är Ulrika Lundberg.

Utbildningar

Ett "Uppfödarkörkort" är under utformning för nya och gamla uppfödare innehållande ett avelskapitel. Man vill sprida materialet över rasgränserna även om tyngdpunkten ligger på travavel. Utbildningen är färdigt hösten 2008 och ska finnas på Internet som underlag för kursarrangörer. Utbildningen innehåller åtta kapitel med tre grupper vardera, från grundläggande kunskap till faktaartiklar med material från tidningen "Travhästuppfödaren" plus färdiga foldrar inom olika ämnesområden.

Kurser

ASVT har utarbetat en avelskurs i pärmformat som går att uppdatera. Den innehåller, förutom ren avel, också delar om utfodring, beteende mm. Kursen har hållits på ca tio platser i landet.

Kursen "Föl i natt" är en satsning på kompetenshöjning hos uppfödare. På olika platser i landet, naturbruksgymnasier mm, har man under våren 2008 hållit föredrag om uppfödning och framför allt praktisk fölning. Syftet är att förbereda stoägare inför den kommande fölningssäsongen och att öka kunskapen och stärka insikten av vad som krävs i den del av uppfödningen som rör fölningmomentet samt tiden kort före och efter fölning. Ca 450 deltagare lyssnade till föreläsare som veterinärerna Monica Falk och Cecilia Tideström m.fl. Finansiering har skett genom SJV.

Vid ASVT: s årsmöte hade man ett seminarium med temat ”komplikationer vid fölning”. Cirka 500 deltagare fanns på plats. Det finns ett stort intresse från andra rasföreningar och därför planerar man att arrangera seminariet även för dessa.

Material

Travhästuppfödning del I o II,
Studiecirkelmateriel etc.

Föl i natt, här finns ett grundmaterial i PP, därefter har föreläsarna kompletterat med eget material.

Travhästen är ASVT: s medlemstidning, den ges ut sex gånger per år.

Avelsplan

<http://www.asvt.se/page53588.php>

Branschrekommendationer:

<http://asvt-test.space2u.com/asvtweb/Faktabank/Branschrekommendationer.pdf>

Förslag

Önskemålet är att skapa ett forum med avelstema med minst en gång per år. ASVT vill ha en uppdatering av avelsmaterial.

Källa

www.asvt.se

Ulrika Lundberg, generalsekreterare ASVT, 08-445 23 01, ulrika@asvt.se

Lena Karlsson 0532-202 75, 0703-26 74 03, lana@asvt.se

Svenska Travsportens Centralförbund, STC

STC, Svenska Travsportens Centralförbund, har en avelsavdelning där man hanterar avelsfrågor, avelsvärdering, hästkontroll, registrering, identifiering, frysmärkning, definitiva exporter, temporära exporter ston, importer, stamböcker, hingstkataloger, betäckningsbevis, hästpass. Man handhar betäcknings- och föredovisning, semin och mottagarstationer samt medverkar i forsknings- och utvecklingsprojekt. Avdelningschef är Christina Olsson.

Utbildningar

STC anordnar en och tvådagars fortbildningsträffar för avelsvärderingsnämnder och besvärnämnd.

STC anordnar riktade utbildningar till en viss målgrupp på en och två dagar. Exempel är funktionärer, avelsråd och avelsvärderingsnämnder. Målet är att skapa årliga träffar för personer som är involverade inom aveln och för funktionärer med vissa jämna mellanrum. STC står också vanligen för kurskostnaderna förutom resor för funktionärerna. Utbildningarna (träffarna) genomförs på olika platser, oftast i Stockholmstrakten.

I ungdomsledarutbildningar ingår lite avel samt i Wångens utbildningar både på gymnasiet och på folkhögskolan samt Hippologen.

Kurser

Travhästuppfödning i framtiden med syftet att öka kommunikationen med travhästuppfödare och informera om satsningar som gjorts och de möjligheter som finns. Målet är att genomföra

ett stort uppfödarseminarium i samband med avelsvärdering, auktioner och Breeders Crown finaler, producera ett utbildningsmaterial samt skapa ett forum för webbaserad information.

Material

Målgrupperna för STC:s utbildningsmaterial är gymnasieskolor, uppfödare, andra travintresserade m.fl. En del av materialet är mycket efterfrågat till olika utbildningar, även inom det ordinarie skolväsendet.

AB Trav och Galopp, (2002). *Hästforskning under 25 år*.

Berg, B. (1998). *Så gör Stig H Johansson*.

Järnerot, A. (XXXX). *Vitaminer och mineraler*.

Magnusson, L-E. (XXXX). *Hästens Exteriör, prestation och hållbarhet*

SvenskaTravsportens Centralförbund, *Avelsvärdering av travhingstar*

Sandgren, B. (1990). *Hästens Anatomi*.

Sandgren, B. & Källström, A-L. (1994). *Hästens fysiologi*.

SvenskaTravsportens Centralförbund, *Sjukdomsboken*.

SvenskaTravsportens Centralförbund, *Blodslinjer och uppfödning*

SvenskaTravsportens Centralförbund, *Hingstkataloger för varm- och kallblod*

SvenskaTravsportens Centralförbund, *Stamböcker för varm- och kallblod*

SvenskaTravsportens Centralförbund, *BLUP*

SvenskaTravsportens Centralförbund & Nationella Stiftelsen, (2006). *Travet i våra hjärtan*

OH material för avelsvärdering, video för frysmärkning och avelsvärdering, avelsplaner för varm- och kallblod.

Travuppfödning 2006; en kartläggning av de svenska travuppfödarna, deras verksamhetsvillkor och framtidsplaner. En rapport framtagen för STC, ASVT, Sleipner samt Hingsthållareföreningen.

STC utformar en broschyr om travavel och uppfödning, BLUP och avelsvärderingar.

STC har utformat broschyrer om avel "Travhästuppfödning det roligaste som finns" 2008 samt "Välkommen till ett nytt avelsår" 2007. Fler produktioner planeras.

Förslag

Producera ett utbildningsmaterial samt skapa ett forum för webbaserad information.

Källa

www.travsport.se

Christina Olsson, STC tel. 08-627 20 70, 0705-27 20 70, christina.olsson@travsport.se

Svensk Galopp, SG

Svensk Galopp har ett avelsråd, avelsvärderingsnämnd och en besvärnämnd för avelsvärdering, dessa ses f.n. över. Generalsekreterare är Björn Eklund

Utbildningar

Det finns ingen avelsutbildning men med hjälp av pengar från Jordbruksverket har Svensk Galopp anordnat ett seminarium två år i rad.

Kurser

Material

Svensk uppfödning av fullblod är ett projekt finansierat av Jordbruksverket. Syftet är att främja den svenska uppfödningen av fullblod. Projektet är indelat i två delar.

1. En uppfödarundersökning med målet att identifiera och beskriva de olika uppfödarkategorierna som finns. Resultatet kommer att ge en faktabaserad bild av deras nuläge/situation och samtidigt ge vägledning kring vilka frågeställningar och åtgärder som har störst betydelse för dem.

2. Avsättning av svenskuppfödda fullblod med målet att bygga en specialdesignad webbsida, där inriktningen är att marknadsföra fullblodsaveln och galoppsporten.

På Svensk Galopps hemsida finns följande råd: att vara hingsthållare, avelsvärdering, betäckningstillstånd, CEM-provtagningsprogram, obligatorisk EVA-test för hingstar,

Plan- och riktlinjer

<http://www.galoppsport.se/appImage/nyaplanochriktlinjer.pdf>

Förslag

Behovet av och önskemålet om en avelsutbildning är stort.

Källa

www.galoppsport.se

Helena Gärtner, SG, tel. 0150-66 41 99, helena.gartner@galoppsport.se

Svenska Islandshästförbundet, SIF

SIF, Svenska Islandshästförbundet, startade som en ideell förening i Sverige 1975. Idag är den ombildad till förbund och är en av 18 medlemsnationer i den internationella islandshästorganisationen FEIF, International Federation of Icelandic Horse Associations.

SIF är sedan 2007 en egen avelsorganisation under Jordbruksverket. Dessförinnan var SIF en del av Svenska Hästavelnsförbundet. SIF har genom åren självständigt skött hästregister, hästpass, avelsbedömning, stambokföring och hingstkontroll. SIF ingår också i den internationella hästdatabasen för islandshästpopulationen i FEIF, Worldfengur.

Kansliet finns på Strömsholm, ett avels- och informationskansli. Antalet medlemmar är ca 7200 och det fanns vid årsskiftet 25 000 registrerade islandshästar i SIF i Sverige. Varje år betäcks cirka 1900 ston. Det finns ca 200 godkända hingstar. Utöver kansliet som jobbar med avelsfrågor i pappersform sköts det praktiska arbetet av SIF: s avelsutskott som består av sex ideellt arbetande personer. Ordförande i avelsutskottet och även ledamot av förbundsstyrelsen är Arne Rulander. SIF arbetar efter en utbildningstråd, där avelsarbetet är en viktig del.

Utbildningar/kurser

Förbundet arrangerar en särskild avelsutbildning för alla avelsintresserade bestående av tre kurser; Grundkurs avel, Fortsättningskurs I avel, Fortsättningskurs II avel.

Målgruppen är alla avelsintresserade men är lämplig även för andra som vill lära sig mer om hur en bra häst ser ut och rör sig, t ex hästköpare. Det är framförallt fortsättningskurs I och II i avel som är av intresse för dem som vill lära sig mer om exteriör och gångarter. Grundkurs i avel har mer fokus på organisationen, bedömningsregler, BLUP etc. Man måste inte gå kurserna i en viss ordning. Tidigare var kurserna en del i utbildningen för de som siktade på att bli domare, så är det inte längre. Idag examineras avelsdomare internationellt genom FEIF och det finns ett överskott av domare. Vill någon i SIF påbörja utbildning till avelsdomare görs en individuell plan för dennes träning, om det anses lämpligt.

Utbildningarna arrangeras av lokalföreningarna i SIF med en av SIF godkänd lärare, därmed kan de spridas geografiskt i landet. Godkända lärare för de tre avelsutbildningarna är: FEIF-avelssdomare med godkänd examination eller lägst nationella avelsdomare med godkänd examination. I praktiken är det två personer som arbetar med kurserna idag Gudný Ágústsson, Östersund samt Nina Bergholtz, Gamleby. Kurserna är i vissa fall också obligatoriska delmoment i en större yrkestitel. Islandshästeleverna vid Strömsholm, en ettårig instruktörsutbildning, och Wången, profil islandshäst inom travgymnasiet, har också avelskurserna i sin utbildning.

Material

Särskilda kompendier distribueras via SIF och består av tre omfattande häften, ett för vardera kursen. Litteratur som hänvisas till i häftena är följande:

Reglementen för avel, rasvisa bestämmelser

Plan och riktlinjer, FIZO (internationellt avelsreglemente från FEIF)

<http://www.icelandichorse.se/new/avel/Planoriktlinjer.pdf>

Studhorse judging and studshows (Búnadarfélag Íslands)

Magnusson, Lars-Erik, Hästens exteriör, prestation och hållbarhet

Furugren, Bo, Hästens färger

Lennartsson, Lena, Gångartsskolan, endast på nätet, www.landsbergaislandshastar.se

Vid kurser använder man också de DVD-filmer som tagits fram från VM för islandshästar samt Landsmót på Island.

Förslag:

SIF söker en riktig bra utbildningsfilm, man anser att bedömning av häst kan man inte läsa sig till. SIF vill ha en demonstrationsfilm för både exteriör och ridning med "rätt och fel", baserade på domarhandledningen. Den ska kunna köpas så intresserade också kan sitta hemma och titta ihop med en manual.

Övrigt:

Utöver SIF: s egen avelsutbildning finns en till SIF ansluten förening, Avelsföreningen Idunn. Det är en ideell förening som ordnar aktiviteter landet runt avel i form av studieresor, clinics, uppfödarträffar, rådgivande avelsbedömning, avelsvisarkurser mm. Källa: www.idunn.se

Källa:

Svenska Islandshästförbundet 2008, www.icelandichorse.se

FEIF 2008, www.feif.org

Hästdatabasen Worldfengur, www.worldfengur.com

Christina Rohdin-Alm, avelsansvarig i utbildningsutskottet tel. 0493-201 99, 0736-70 54 16, christina@ammor.se

Åse Ericson, www.aseericson.se

Svenska Ridsportförbundet, SvRf

Förbundet är uppbyggt kring sektionerna Ungdom, Utbildning och Tävlning, som finns på riksnivå, distriktsnivå och klubbnivå. Sektionerna arbetar med att utveckla och förbättra verksamheten på respektive område.

Utbildningar

Man har ingen egen avelsutbildning, men diskuterar med ASVH om viss utbildning i avelsfrågor inom ramen för en hästkunskapskurs i ungdomsledarutbildningen.

Kurser

Svenska Ridsportförbundet uppdrar åt Hästsportens Folkhögskola att anordna utbildningar och kurser, utbildningsplats är Ridskolan Strömsholm. Inom ramen för yrkesutbildningarna till ridinstruktör och ridlärare ges kortare avelslektioner. Innehållet i dessa är kännedom om avel och uppfödning såsom allmän avelslära beträffande mål och urval, avelsvärdering, förutsättningar för avel och uppfödning, betäckning, dräktighet, fölning samt hästens utvecklingstakt.

Efter avslutad utbildning inom hästhållning eller ridsport finns möjlighet att avlägga ett yrkesprov. Utbildningar som kan ligga till grund för yrkesproven anordnas av Riksanläggningarna Strömsholm och Flyinge samt naturbruksgymnasierna. Egen lång yrkeserfarenhet kan också räcka för att kunna genomgå ett godkänt yrkesprov till diplomerad ridlärare, ridinstruktör, biträdande ridinstruktör, unghästutbildare, hästskötare.

Diplomerad unghästutbildare: man ska ha god kunskap om avel och uppfödning såsom allmän avelslära beträffande mål och urval, avelsvärdering, förutsättningar för avel och uppfödning, betäckning, dräktighet, fölning, hästens utvecklingstakt. Unghästutbildaren ska också ha kännedom om hästens historia, olika raser och utmärkande drag.

Behörig att delta i det svenska unghästutbildarprovet är den som har:

- Styrkt erfarenhet och goda resultat i att grund- och vidareutbilda hästar.
- Förberett och deltagit med hästar vid kvalitetsbedömning, premiering, 3-årstest, talangjakt, bruksprov och Breeders Trophy.
- Minst 4 års yrkeserfarenhet inom hästnäringen på heltid, som anställd eller egen företagare.

Diplomerad hästskötare: i delmomentet hästkunskap är målet att ha kännedom om förutsättningar för avel och uppfödning, betäckning, dräktighet, fölningar samt hästens utvecklingstakt. Hästskötaren ska också ha kännedom om hästens historia, vanligaste raser och utmärkande drag.

Material

Förslag

Källa

Svenska Ridsportförbundet www2.ridsport.se/t1.aspx
Ann-Catrine Bengtsson, Svenska Ridsportförbundet, tel. 0220-456 12
ac.bengtsson@ridsport.se

Sveriges Lantbruksuniversitet, SLU

SLU är universitetet som utvecklar kunskapen om våra biologiska naturresurser – allt som lever och växer. Man forskar, utbildar och informerar om möjligheter och risker med olika sätt att använda skogen, landskapet och djuren.

Forskningsinformation gällande häst finns på: <http://hippocampus.slu.se/>

Utbildningar

Veterinärprogrammet: 5.5 års studier vid SLU i Uppsala. Utbildningen ger kunskaper om såväl det friska djuret som hur du upptäcker, behandlar och förebygger sjukdomar hos djur. Ger en yrkesexamen med legitimation.

Husdjursagronomprogrammet: 4.5 års studier vid SLU i Uppsala. En husdjursagronom arbetar för att de djur som människan håller för livsmedelsproduktion, sport och sällskap ska fungera och må bra. När det gäller hästar handlar det bl. a om avel och utfodring.

Etologi- och djurskyddsprogrammet: 3 års studier vid SLU i Skara. Gedigen kunskap om många slags djur och deras behov. Åk 1-2 grundkurser i bl.a. djurskydd, zoologi, kemi, näringsfysiologi & etologi, åk 3 fördjupning och profilering mot etologi eller djurskydd samt examensarbete.

Hippologprogrammet: 2 års studier till ridlärare, stallchef eller trav/galopp. Första året är gemensamt för alla inriktningar på Flyinge. Andra året på Strömsholm, Wången eller Flyinge beroende på inriktning.

Djursjukvårdarprogrammet: 2 års studier vid SLU i Skara. Djursjukvårdare arbetar med sjukvård främst för hundar, katter och hästar.

Kurser

Hippologenheten anordnar årligen fortbildningskurser för yrkesverksamma inom hästnäringen. Exempel på innehåll i kurserna är; stallmiljö, avel, pedagogik och sjukvård. Föreläsare på dessa kurser är såväl forskare som professionellt yrkesverksamma inom respektive bransch. Kursen ” Från hingstval till avvänjning” ges 2008-2009.

Inom Hippologprogrammet:

- Hästavel och stuteri, grundkurs, 5hp
- Hästavel och stuteri, fortsättningskurs, 5 hp

Institutionen för husdjursgenetik har undervisning i ämnet hästavel i:

- Hippologprogrammet (årskurs 1 och 2) i kurserna Hästavel och stuteri samt Hästens biologi (årligen återkommande).
- Masterkursen The Biology and use of the Horse (husdjursagronomer från årskurs 4), kursen ges på engelska, årligen.
- Masterkursen Breeding, development and training of the young horse (veterinär- och husdjursagronomstudenter från årskurs 4), internationell kurs, gavs för första gången 2007 och kommer att återkomma med två års intervall. Kursen ges på engelska.
- Hippologenhetens distanskurs ” Från hingstval till avvänjning” (ges vart 3:e år).

Material

Attrell, B., Björnhag, G., Dalin, G., Furugren, B., Philipsson, J., Planck, C. & Rundgren, M. 1999. Hästens biologi, utfodring och avel. Natur och Kultur.

Björnhag, G., Jonsson, E., Lindgren, E. & Malmfors, B. 1996. Husdjur. Natur och kultur.

Bowling, A.T., Ruvinsky, A. 2000. The Genetics of the Horse. CABI Publishing, Oxon UK.

Artiklar, både vetenskapliga och populärvetenskapliga. Gruppdiskussionsfrågor (hjälp vid inläsning).

Ämnesområden: Grundläggande genetik, avelstermer, avelsplan, avelsmål, inavel, avelsprogram, avelsvärdering, avelsframsteg, avelsarbete i olika raser (framför allt ridhästar, travare, islandshästar), avel i små populationer, internationell avel, genetiska defekter, färggenetik, att välja hingst.

Målgruppen för materialet är hippolog-, agronom-, veterinärstudenter och yrkesverksamma inom hästnäringen. De två böckerna, "Husdjur" och "Hästens biologi, utfodring och avel", används främst i hippologutbildningens början. Inför respektive kurs sammanställs ett kompendium av artiklar. Olika artiklar beroende av målgrupp och nivå på kurs.

Förslag

Det vore bra med ett samlat kompendium inom området, på både svenska och engelska, men intervjupersonen tror dock att det är svårt att få det heltäckande.

Källa

www.slu.se

Åsa Viklund, Institutionen för husdjursgenetik, SLU, Asa.Viklund@hgen.slu.se

Kvalificerad Yrkesutbildning, KY

KY, Kvalificerad Yrkesutbildning, är en studiemedelsberättigad eftergymnasial utbildningsform. Utbildningarna varierar mellan ett och tre år och ska enligt KY-myndigheten vara: "flexibel, träffsäker och utvecklingsbar. Utbildningen ska vara i rätt tid, i rätt mängd, med rätt längd, på rätt plats och på rätt nivå". KY bara ska finnas när och där den behövs. Till varje utbildning finns en ledningsgrupp bestående av representanter för skola och näringsliv.

Skolundervisningen varvas med minst en tredjedel Lärande I Arbete (LIA), dvs. arbetsplatsförlagd praktik. Utbildningsanordnare måste ständigt utvärdera och förnya sina ansökningar för att få bedriva undervisning och de får bara intag för nya studenter under en begränsad tid. Skälet är att det alltid ska utvärderas om det finns ett behov och efterfrågan av tjänster/kunskaper hos samhället/näringslivet.

I Sverige finns det totalt sju olika utbildningsanordnare som driver KY-utbildning med hästinriktning. Utbildningar med hästavel och uppfödning specifikt i utbildningsplanen finns hos fyra av de sju utbildningsanordnarna. Förutom dessa kurser så har anordnarna betonat att föl och unghästar även har sin plats i andra kurser som handlar om hästen som biologisk varelse, hästens utfodring, hästens miljö etc.

Källa:

<http://www.ky.se/>

Åse Ericson, www.aseericson.se

Företagande med häst (80 p)

Biologiska Yrkehögskolan, BYS Västra Götalands Läns Landsting, Skara

Utbildningar

BYS i Skara har den tvååriga utbildningen Företagande med häst med fyra olika inriktningar, Hälsa-friskvård, Hovslagare, Landsbygdsföretagare, Ridskola-Ridinstruktör. Målgruppen är människor med ett intresse att lära sig starta och driva eget företag i kombination med att öka sin hästkompetens. Ålderskategorin är 20-50 år studenterna kommer från hela landet och kvinnor är i majoritet. BYS har nära samverkan med SLU i Skara och med näringslivet.

Kurser

Kursen Hästavel är fem veckor lång och arrangeras vartannat år. Utfodring av avelshästar ingår inte i kursen utan i den fem veckor långa fördjupningskursen i hästutfodring liksom beteende och miljö i Hästens biologi 5 poäng. Avelskursen ligger i maj för att studenterna vid studiebesök ska kunna ta del av aktivt stuteriarbete. Dessutom har studenterna alltid möjlighet att göra LIA på stuterier.

Material

Kursmaterial i genetik har föreläsaren Beata Thafvelin bistått med liksom uppfödning av western- och islandshästar av respektive föreläsare Per Larsson och Åse Ericson. I övrigt används tillgänglig litteratur från bibliotek, framför allt Hernquistbiblioteket, SLU i Skara

Förslag

Det finns en önskan från studenter om en sammanställning av vad olika testryttare ansett generellt om hingstar och deras avkommor vid premiering.

Källa

www.bys.nu

Monica Andersson, tel. 0511-672 91, 0708-66 27 53, monica.andersson@bys.nu

Kvalificerad hästskötare för avel och träning, inriktning trav (80 p)

Sörmlands landsting/Öknaskolan, Sörmlands Naturbruksgymnasium, Tystberga

Utbildningar

Målgruppen för utbildningen är studenter som vill arbeta professionellt inom travhästnäringen. Skolan har nära kontakt med Avelsföreningen för den varmblodiga travhästen (ASVT) genom Ulrika Lundberg och Sveriges Lantbruksuniversitet (SLU) genom Anna Jansson. Anna hjälper till att hitta relevant ny forskning i ämnesområdet till skolan. Både lärare och studenter deltar i möten på Hippocampus SLU Uppsala om aktuell forskning.

Kurser

Skolan har en kurs i avel och uppfödning omfattande 10 KY-poäng. Dessutom finns inslag i andra kurser som hör till ämnesområdet, t ex Hästens beteende, utfodring och hälsa, 9 KY-poäng. Studenterna gör vidare LIA sammanlagt 26 KY-poäng under de två åren varav 8 p har inriktning uppfödare och förläggs under våren på stuteri.

Material

Förslag

En "Champion" om avelsarbete. En samling av internationellt avelsarbete och avelsrådgivning för att bättre kunna utveckla den egna aveln.

En samlad skrift om hur Sveriges travavelsorganisation är uppbyggd, om allt från avelsvärdering och stamboksföring till urval inför auktion.

Lite utanför ämnet men träningsfysiologi saknas det fler böcker i.

Källa

www.oknaskolan.se/

Annette Palm, tel. 0155-26 48 00, 0704-96 11 24, annette.palm@oknaskolan.se

KY-utbildning med inriktning mot hästhållning – instruktörskunskap (80 p)

Vretagymnasiet, Vreta Kloster

Utbildningar

Till Vretaskolans tvååriga KY-utbildning söker sig studenter med målet att bli ridinstruktörer. Examination av hela utbildningen sker genom att studenten uppnår utbildningens kursmål. Därefter erbjuds studenten att avlägga HYN: s, Hästnäringens Yrkesnämnds, yrkesprov för diplomering, detta administreras genom Svenska Ridsportförbundet.

På Vretaskolan jobbar både skolans gymnasieelever och KY-studenter praktiskt med Vretaskolans egen hästuppfödning. Gymnasieeleverna är med från ”spermie till färdig produkt”. KY-studenterna kommer in i arbetet när unghästarna är redo för sadeltämjning och inridning på våren när hästarna är 2,5 år. Vid den tidpunkten sker uppsittning och hästarna rids rakt fram i skritt och trav. Efter betet på hösten samma år börjar inridningen på allvar. Unghästarna matchas sedan av KY-studenter till treårstest och vidare till kvalitetsbedömning som fyraåringar. Därefter säljs hästarna eller behålls som skolhästar.

Kurser

Material

På Vreta har man själva filmat en fölning som används i undervisningen.

Förslag

Källa

www.nbg.nu

Helena Jaeger tel. 013-22 79 34, 0706-62 79 34, helena.jaeger@lio.se

Unghästutbildare

Flyinge AB, Flyinge

Utbildningar

Vid denna ettåriga utbildning utbildas personer i den s.k. Flyingemodellen i syfte att ta fram framstående sporthästar och skolhästar av god kvalitet. Studenter utbildar unga hästar i ett

tydligt system från sadeltämjning till färdig sporthäst, i intervallet 2 ½ - 6 år, för att senare professionellt kunna verka i yrket, som anställd eller egen företagare.

En viktig del i utbildningen är att eleverna lär sig att förstå och kunna följa med i unghästens varierande utvecklingsfaser. Fokus ligger i hög grad i utbildningen på tiden från att unghästränaren får en unghäst till sig för inridning/hantering. Det är framförallt i kursen Hästens vård och skötsel som viss kunskap om unghästens uppfödning kommer in i form av utfodringslära samt kunskap kring avvänjning.

Kurser

Material

Förslag

Har inget särskilt önskematerial.

Källa

www.flyinge.se

Birgitta Valette, tel. 046-649 42, 0706-91 2038, birgitta.valette@flyinge.se

Naturbruksgymnasier

Naturbruksprogrammet är ett av 17 nationella program i gymnasieskolan och syftar till att ge en grund för yrkesverksamhet och för vidare studier. Utbildningen omfattar 3 år och består av obligatoriska och valbara kurser. Det finns 34 skolor som har utbildning i ämnet hästhållning.

Utbildningar

Någon renodlad avelsutbildning finns inte i landet. Däremot har Bollerup, Plönninge och Vreta egna avelsston vilket innebär att eleverna kommer i kontakt med avelsarbete på ett praktiskt sätt.

Kurser

Det finns utrymme för mycket avelskunskap inom kursen Hästkunskap DJR1211 – 150 poäng. Kursen är egentligen rent teoretisk, men det är vanligt att man lägger in praktiska poäng.

Kursen skall ge förståelse för hästen som biologisk varelse. Kursen skall även ge kunskaper i anatomi och fysiologi samt kunskaper om de termer och begrepp som används för att beskriva hästars exteriör. Kursen skall dessutom ge kunskap om hästens historia och om moderna hästraser.

Eleven ska efter avslutad kurs ha kunskap om hästens fysiologi, fortplantning och reproduktion, ha kunskap om hästens utveckling från föl till vuxen häst och känna till aktuellt avelsarbete.

På Naturbruksgymnasiet Uddetorp har man inom kursen pratat om avelsarbete ”från föl till färdigutbildade hästen”, här har praktiska moment lagts in som delmål.

Det finns också möjlighet att läsa ”Hästhållning på distans”, med vissa moment innehållande exteriör samt avel, historia och moderna hästraser. En sådan distanskurs finns på Dingle.

Bollerup kopplar ihop den teoretiska undervisningen med praktiskt arbete med föl och unghästar och låter eleverna forska på härstamningar på de hästar de arbetar mest med. Detta för att skapa ett större intresse för avel och härstamningar mm, vilket har slagit väl ut.

Bollerups teoretiska del:

- begreppet avel definieras och historik ges.
- hur avelsverksamheten är uppbyggd i Sverige, avelsorganisationer och stambokförande föreningar mm.
- lagar och förordningar som har betydelse för aveln.
- avelsvärdering, främst inom SH + ASVH, mindre om trav, galopp och islandshäst.
- grundläggande ärftlighetslära
- hur man väljer ut vilka ston man bör avla på och vad man bör tänka på vid val av hingst till dessa ston.

Material

Hästens Biologi et.al B Atrell, Natur och Kultur/LT:s förlag.

Unghästar I Andersson och C Lindberg, ICA Bokförlag.

Att bli med föl et.al S Holmstedt, ICA Bokförlag.

Hästens naturliga beteende och välbefinnande H B Simonsen, Natur och Kultur/LT:s förlag

Hästhållning i praktiken M Mellberg, Natur och Kultur/LT:s förlag.

Hästens anatomi och Hästens Fysiologi

Hästens Biologi anses vara huvudlitteratur. Man använder också ASVH:s, SH:s och andra avelsföreningars hemsidor samt BLUP-registret.

Förslag

En uppdatering av Hästens biologi eftersom vissa uppgifter blir inaktuella.

Källa

www.skolverket.se

www.naturbruk.se

Bollerup www.bollerup.se, Daniel Moell daniel.moell@bollerup.se

Plönninge www.munkagard.se

Vreta www.nbg.nu

Dingle www.naturbruk.nu/dingle

Marianne Albertsson, Naturbruksgymnasiet Uddetorp, tel. 0511-268 73,

marianne.albertsson@vgregion.se

Länsstyrelser

Länsstyrelsen är en statlig samordnande myndighet med tillsynsansvar, en servicemyndighet, och en överklagandeinstans. Av landets 21 Länsstyrelser har fyra svarat att de har någon form av engagemang när det gäller avel och utbildning.

Stockholms län

Man har inte drivit någon regelbunden utbildning vad gäller hästavel. Däremot anordnas vid önskemål diverse utbildningar med anknytning till häst inom Landsbygdsprogrammet.

Kalmar län

Inom landsbygdsprogrammet finns det möjlighet till olika typer av kompetensutveckling. Länsstyrelsen i Kalmar har liksom många andra län både egen och upphandlad verksamhet

inom målområde 6, Djurens välfärd. I november 2007 anordnade HS Agri AB och Länsstyrelsen i Kalmar en temaföreläsning om " Hur man förbereder stoet inför betäckningssäsongen, avelsteknik". Veterinär Kerstin Darenius höll föreläsningen.

Västra Götalands län

Länsstyrelsen i Västra Götaland har inget färdigt material, men om någon söker stöd för att gå en redan befintlig utbildning så kan länsstyrelsen bevilja stöd för det. Det finns regler för vilka som kan söka och vilka som får stöd. Källa: Sylvia Persson

Örebro

Det bedrivs ingen utbildning i avels- och uppfödningsspörsmål avseende häst. Det har inte heller gjorts någon sådan de senaste åren. Däremot bedrev man under vårvintern 2008 en hästkurs för 25 personer där avelsarbete togs upp som en av två punkter under en av kvällarna. Denna räknas inte som någon återkommande utbildning. Föreläsningmaterialet för kvällen kan ordnas.

Dalarna

Länsstyrelsen i Dalarna har under sommaren och hösten 2007 tagit fram ett studiematerial i avelsfrågor och hästuppfödning. Materialet är skrivet för dem som har grundläggande kunskap om häst och redan är uppfödare eller står i begrepp att starta en verksamhet. Materialet består av fyra separata studiecirklar; Avel, Utfodring, Inhysning och Hästföretagande och finns tillgängligt i fyra stycken häftböcker.

Projektet har bedrivits i samarbete med LRF samt Studieförbundet Riksförbundet (SFR) och Studieförbundet Vuxenskolan (SV) som kommer eller har starta studiecirklar. Källa: Katarina Österberg

Källa:

www.lst.se/lst/index.htm

Diana Svensk, [ledsgarden @telia.com](mailto:ledsgarden@telia.com)

Hushållningssällskap

Hushållningssällskapen har sedan gammalt nära anknytning till hästaveln. Sällskapen har som fälthuvudmän i flera län ansvaret för planeringen och genomförandet av de s.k. sommarpremieringarna. Man hjälper till med, hästpremieringar, skådepenningar, foderplanering och foderstater, företagande, avelsfrågor, utbildning, körpremier, hästpremieringar, beten, hästpass, hästen i arbete.

Hushållningssällskap som har häst på agendan är: Hushållningssällskapet Halland, Hushållningssällskapet Malmöhus, Hushållningssällskapet Gotland, Hushållningssällskapet Rådgivning Nord, Hushållningssällskapet Skaraborg, HS Konsult AB samt Hushållningssällskapet Sjuhärad.

Utbildningar

Kurser

Tema häst är ett samlingsnamn för rådgivning om häst för hobbyhästägaren eller yrkesutövaren som vill ha tillgång till professionell rådgivning inom hästhållning.

Häst i Sjuhärad är ett rådgivande organ inom Hushållningssällskapet som kan anordna kurser vid efterfrågan. Ett exempel på kurs är ”starka och friska föl”. Ett delmoment handlar om genetiska defekter och sjukdomar med ärftlig bakgrund, finansiering Länsstyrelsen Västra Götaland, inom Landsbygdsprogrammet.

Material

Tema häst erbjuder nyhetsbrev.

HS Agri AB erbjuder en prenumeration på HS Hästnytt, vilket innehåller olika föreläsningar och ett antal nyhetsbrev om hästar. Källa: Justina Olsson.

Förslag

Man ser ett stort behov av kursverksamhet och studiebesök vid stuterier.

Ett färdigt material för en avelskurs, särskilt nu när man lättar på reglerna runt avelsvärdering.

Källa

www.hush.se

Margareta Bendroth Sjuhärad, margaretha.bendroth@hush.se

Diana Svensk, [ledsgarden @telia.com](mailto:ledsgarden@telia.com)

Övriga arrangörer

Riksanläggningarna

Kursverksamhet gällande avel kan ske via Riksanläggningarna Flyinge Strömsholm och Wången.

Flyinge har till exempel anordnat seminarium och clinic vid två tillfällen under våren 2008.

”Hur förbereder du bäst ditt sto inför betäckning, dräktighet och fölning?”, var ett seminarium som vände sig till dem som precis börjat som uppfödare eller bedriver uppfödning i liten skala. Evamari Lewin, chefveterinär på Flyinge med specialinriktning mot reproduktion, har medverkat. Kostnad 200:-.

”Unghästen - utveckling, utfodring, utbildning”, var en kurs med syfte att få en helhetssyn på hur utvecklingen från föl till tävlingshäst sker. Medverkade gjorde lärare vid Flyinges utbildningar.

Regionala och lokala aktörer

Flera regionala och lokala aktörer i landet har möjlighet att arrangera kurser i ämnet hästavel vid behov.

Hästcentrum Skara och Häst i Sjuhärad är aktörer som har anordnat ”Starka och friska föl”, en kurs innehållande bl.a. studiebesök vid stuterier. Ett delmoment handlar om genetiska defekter och sjukdomar med ärftlig bakgrund. Källa: Vanja Sandgren.

HästHalland har planer på studiecirkel kring juridik och genetik. Man jämför med ”hunduppfödarutbildningar”. Källa: Elisabeth Falkhaven.

Svenska hingsthållare

Föreningen har varit verksam inom Svensk travavel i nitton år, först genom varmbloodsuppfödarna i södra Sverige. Föreningens acceptans har ökat och flera kallblodsstuterier har gått in som medlemmar. Idag räknar man med att ca 80 % av alla varmblodiga travston betäcks på hingststationer som är medlemmar i Svenska Hingsthållare. Det finns ett nära samarbete med Avelsföreningen Svenska Varmblodiga Travhästen, ASVT, i olika frågor.

Det är en stabil förening med ca 35 hingsthållare med målet att föreningens erfarenhet och kompetens kommer att nyttjas i större omfattning även av travets myndigheter och av Statens Jordbruksverk.

Kurser

Man anordnar föreläsningar tillsammans med stuteriveterinärföreningen ungefär vartannat år i Norrköping. Veterinär Kerstin Darenius är ofta engagerad.

Källa:

<http://hingsthallarna.se/>

Cecilia Nyberg, Nygårdens stuteri och veterinärpraktik, 0511-635 36

Hingsthållarföreningen, HHF

HHF har till uppgift att bevaka hingstägarnas intressen genom att tillvarata och föra fram medlemmarnas åsikter genom samarbete med myndigheter och enskilda organisationer. Man vill främja aveln genom olika åtgärder, anordna kurser, föredrag och studieresor mm samt hjälpa till vid försäljning och byte av hingstar.

Kurser:

Inga aktuella kurser är funna

Källa:

www.hingsthf.se

Litteratur

Böcker om hästavel finns låna på LIBRIS, de svenska forskningsbibliotekens gemensamma katalog och LUKAS, SLU-bibliotekens lokala katalog.

LIBRIS

<http://libris.kb.se>

Vid sökning hittas cirka 150-200 titlar där ordet hästavel förekommer samt uppgifter om vilket bibliotek som har boken. Stamböcker och tidskrifter finns också, men de är oftast inte tillgängliga för hemlån.

Sökning

Man kan göra en enkel eller utökad sökning. Man kan söka på enstaka ord, titel eller författare. Sökning på hästavel eller hästavel* (* betyder trunkering, vilket innebär fler träffar).

LUKAS

<http://www.bib.slu.se>

SLU: s bibliotek är ansvarsbibliotek för jordbruk, landskapsplanering, livsmedel, miljövärd, skogsbruk, trädgård och veterinärmedicin och finns på fyra orter, Alnarp, Umeå, Uppsala och Skara.

Bokbeståndet på Hernquistbiblioteket i Skara ligger runt 500 tryckta hästböcker, här tillkommer stamböcker och flera kända svenska och utländska tidskrifter om hästar. Vidare finns ett stort antal hästtidskrifter.

Flyinge hästbibliotek är landets enda specialbibliotek inom hästsport och hästnäring. Här finns litteratur för alla som arbetar med hästar, professionellt eller som hobby.

flyingebiblioteket@bibfly.slu.se

Sökning

Sökning sker via hemsidan där man matar in kategori, till exempel tidskrifter, E-böcker, böcker elektroniskt på engelska mm.

För att få information om Hernquistbibliotekets bestånd om just avelsböcker kan man även i Lukas begränsa sökningen till ett visst bibliotek, antalet träffar minskar då, men information om avelsarbete kan finnas i hästböcker generellt.

Källa

Beata Akersten, bibliotekschef Hernquistbiblioteket, www.bib.slu.se/bibliotek/skara

Diskussion

Generellt kan det sägas att det finns god kunskap gällande utbildning och hästavel i Sverige. Dock måste den tillgängliggöras och paketeras på ett lättillgängligt sätt för mottagaren. Gruppen av mottagare är bred och består av nya uppfödare till uppfödare med lång erfarenhet och utbildning. Alla är behjälpta av kunskap baserad på forskning och beprövad erfarenhet.

Den akademiska nivån hos de funna utbildningarna inom avelsområdet i Sverige finns vid SLU: s utbildningar. De eftergymnasiala KY-utbildningarna ligger på en mer praktisk nivå och kvalitetsgranskas av KY-myndigheten. Naturbruksgymnasierna följer Skolverkets kursplan som gäller över hela landet.

När det gäller övriga kurser och utbildningar är det svårt att värdera nivån och att göra en systematisk indelning. SIF kan ges som ett gott exempel som har skapat en röd tråd i utvecklingen av sin avelsutbildning och utbildar personer som kan ansvara för likartad utbildning på flera orter i landet.

Kostnader för organisationers kurser kan ändras över tiden, och det som lyder under det allmänna skolväsendet är oftast kostnadsfritt för elever och studenter. Fokus på inventeringen är inte lagd på kursavgifter.

Fas 1 av projektet Hästavel och uppfödning med kvalitet ska ses som ett levande dokument och diskussionsunderlag inför ett seminarium på Solvalla 19 augusti 2008. Med inventeringen som underlag har organisationer och avnämare möjlighet att lägga till eller ta bort uppgifter om den egna organisationen. Syftet är också att diskutera möjligheterna att skapa nya utbildningar som stämmer överens med marknadens behov.

Förslag

Efter vad som har framkommit i inventeringen så finns det flera projekt i landet som bör beaktas:

- ASVT: s "Uppfödarkörkort" är under utformning för nya och gamla uppfödare. Man vill sprida materialet över rasgränserna och utbildningen är färdigt hösten 2008. Den ska finnas på Internet som underlag för kursarrangörer. ASVT vill också skapa ett forum med avelstema minst en gång per år. ASVT ser uppdatering av avelsmaterial som ytterst viktigt. ASVT arbetar också med en produktion av en broschyr om travavel och uppfödning, BLUP och avelsvärderingar.
- STC arbetar med projektet "Travhästuppfödning i framtiden". Syftet är att utöka kommunikationen med travhästuppfödarna och informera om de satsningar som gjorts samt de möjligheter som finns. Målet är att genomföra ett stort uppfödarseminarium i samband med avelsvärdering, auktioner och Breeders Crown finaler, producera ett utbildningsmaterial samt skapa ett forum för webbaserad information.
- SH:s webbutbildningar skulle kunna omarbetas för att passa en annan målgrupp. SH:s PowerPoint material skulle kunna omarbetas till att vara ett material där uppfödaren under ledning resonerar sig fram till ett avelsprogram för sin egen uppfödning.
- SIF arbetar efter en utbildningstråd, där avelsarbetet är en viktig del. Utbildningar arrangeras av lokalföreningarna i SIF med en av SIF godkänd lärare, därmed kan de spridas geografiskt i landet.

Flera förslag har framkommit:

- SIF söker en bra utbildningsfilm, en demonstrationsfilm för både exteriör och ridning med "rätt och fel", baserade på domarhandledningen. Den ska kunna köpas så intresserade också kan sitta hemma och titta ihop med en manual.
- SLU ser fördelar med ett samlat kompendium inom området, på både svenska och engelska, men tror dock att det är svårt att få det heltäckande.
- KY-utbildningarna föreslår en sammanställning av vad olika testryttare ansett generellt om hingstar och deras avkommor vid premiering. En "Champion" om avelsarbete är också föreslagen, en samling av internationellt avelsarbete och avelsrådgivning.
- Kursverksamheter och studiebesök ses som viktiga inslag av Hushållningssällskapen, liksom ett färdigt material för en avelskurs.

I arbetsgruppen för inventeringen har utbildningsfrågan diskuterats och den diskussionen kan vara ett underlag för ytterligare diskussion på Solvalla 19 augusti 2008.

- Det finns behov av lokala kurser och studiecirklar. Dessa kan arrangeras av ett flertal organisationer, regionala avelsföreningar, lokala och regionala kunskapsnav, Hushållningssällskap, naturbruksgymnasier m.fl. På varje naturbruksgymnasium kan en ansvarig "avelsperson" utbildas, det bör finnas en huvudansvarig "avelslärare" även hos skolor som inte har egen uppfödning.
- Det är viktigt med rätt kompetens hos avsändaren, dvs. något slags kvalitetskrav på den som ger en kurs. Ibland kan det dock räcka med "rätt person" eller "rätt förebild", för att få gehör hos mottagaren. Denna person behöver inte alltid vara akademiskt skolad för att vara respekterad. Kommunikationsförmågan och rätt person till rätt åhörare är viktiga aspekter.
- Kommunikationskanalerna måste uppdateras, idag sker mycket kommunikation via interaktiva medier, till exempel Bucefalos. Även i dessa medier behöver de goda förebilderna synas. Här borde det finnas länkar till kunskapsorganisationerna. Frågan är kostnaden och marknaden.
- Rörligt material via webben är ett förslag. Internetbaserad utbildning med rådgivning är gångbar idag. SH har en sådan kurs i juridik o genetik.
- Lättförståeligt material, populärvetenskapligt skrivet och smakligt förpackat baserat på vetenskapliga artiklar.
- Studieresor – det naturliga exemplet fastnar alltid, skapar nyfikenhet och förståelse. Resor i sig skapar diskussioner och uppmuntrar nätverksskapande.